

П1728-1
6

Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

МАРИЙ ЎДРАМАШ

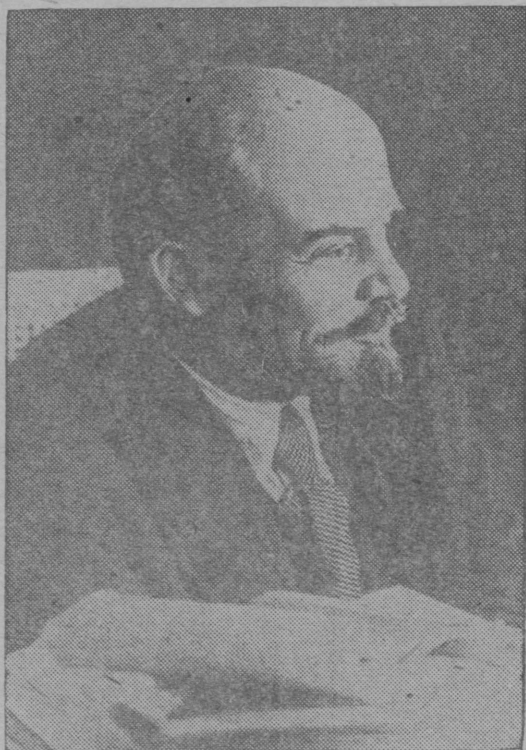
сэнтъабрь—октӓбрь 1933.

№ 9-10

01-2-10

СЕРИЯ ИЛИ

АЛФАВИТ
ИТРАМ

**Ўдрамаш дѣч посна социализмым
ыштэн шукташ ок лий. (Лѣнин).**

Октябр рѣволюцо уло шѣмѣр ўдрамашым политик пашаш ушѣн капиталист кугыжаныш ваштарѣш кучѣдалаш шогалтѣн. Октябр рѣволюцо шѣмѣр ўдрамаш массым социализм илыш ышташ шупшыш шога.

Нигунам, нигушто, нимогай рѣволюцат тынар чоткыдын, кугун шѣмѣр ўдрамашым рѣволюцын кучѣдалмашкѣ шупшыш шогѣн огыл. Октябр пролѣтар рѣволюцо вѣлѣ ты пашаш ўдрамашым шупшыш моштѣн.

Иалыштэ ий гыч ийын пролэтар элэмэнт кушмо дэнэ у фигур—колхозница шукэм толэш. Шуко вэрэ вуйлатымэ пашаштэ колхозницым ужына. Садланак Сталин йолташ совэт ушэмысэ колхозник-влакын пэрвой погыны-маштышт тыгэ каласэн:

„Колхозышто ўдрамаш кугу вий, тидэ вийым пашашкэ ушэн моштыман. Колэktivизация шарымэ дэн вуйлалтымэ пашашкэ—пэш шуко ушан ўдрамаш шогалтымэ“.

МАРИЙ ÆДРАМАШ

МАРИЙ КУНДЭ Ч ИСПОЛ ОМЫН
ТЫЛЧЭ ЙЫДА ЛЭКШЭ ЖУРНАЛЖЭ.

1933 ий.
СЭНТӘБР-ОКТӘБР
№ 9-10

Г.П.Б.С. в Лнгр.

1934 г.

Октябрь рэволюцийлан 16 ий ТЭМЭ

Акт № 40

ВКП(б) вуйлалтымэ дэнэ Совет элысэ пролэтариат—пашазэ дэн шэмэр крэсаньык-влакын властым ышкэ кидышкышт налмылан 1933 ийын 7-нойабрыштыжэ 16 ий тэмэ. Совет эл 16 ий годсэк клас тушман дэн кучэдалын социализмым ышта.

„Большэвик-влак кугыжаныш власым кучэн огыт шукто“ ман клас тушман, буржуй-влакын ойлымышт нимолан йордымын сұмырлыш.

Пролэтар влас ий гыч ийын тошто, тыгыдэ йал озанлыкым социалист корно дэн молэмдэн колэктив илышыш савыра. Колхоз илыш пэнгыдэм, вийан толэш. Партий каласымэ почэш: кажнэ колхоз большэвиклалтын, кажнэ колхозник улан лийын шогымаш раш койэш. Тэний ийыштэ ток шурным погэн нална. Киндэ ўдымө план эртэн тэмалтын. 1932 ийыштэ ССР Ушэм мучко 2446 машин трактор станцэ ыльэ гын, 1933 ийыштэ 2768 МСТ-ым почмо. Ик кугу сэнгымаш гыч вэс кугу сэнгымашкэ вончымо дэн Октябрь рэволюцийын 16 ий шумыжлан ССР Ушэм чылт социалист корныш возын пэнгыдэмдалтэ. Калыкын уло кугыжаныш озанлыкшэ социалист сэктор кидышкэ возо. Мэмнан элна мландэ паша ыштышэ начар промышлэносан эл гыч ончыл тэхникан, ончылсо кугу индустрийан элыш савырныш. Октябрын 16 ийдалыкшым тэхник шотышто вийан, социалист промышлэнос дэн ваш лийна. Нигушто, нигунам тыгэ талын куштымо тэмп дэн мэмнан элыштэ промышлэнос гигант кушкын толыт: Моско, Горький край автомобиль завод-влак, Сталинград, Чэлыбаинск трактор завод-влак, авиаций завод-влак т. м. кугу завод-влакат

кэчэ йыда кушкын толыт. Чыла тидэ сэнымаш-влак Лэнин партий да тудын туныктымыжым шуктэн шогышо Сталин йолт. моштэн вуйлалтымышт дэн гына ыштэн кэрталтын.

Колхозник-влакын ылышышт кэчын сайэмэш, улан ылышыш савырнымэ дэн культуран ылышым ышташ тыршат.

Капиталист эллаштэ ылыш вэс түрлө. Тушто пашазэ дэн шэмэр кресаньык-влак ындэ вич ийлан шужэм ийым вач лийыт.

Йүштө, шужэн ылымаш, паша укэ, илаш пөрт укэ—тэвэ капиталист эллаштэ пашазэ дэнэ шэмэр кресаньык-влакын ылышышт. Садланак капиталист эллаштэ клас кучэдалмаш кэчын вийан толэш. Фашист-влак пашазэ-влакым лүйкалэн пуштэдат. Пашазым аралышэ комунист-влакым тьурмаш шындылын, түрлө сэмын орландарат. Түрлө сэмын амалым кычалыны комунист-влакым сutyш пуэдат, титаканыш луктыт.

ССР Ушэмыштэ комунист партий вуйлалтымэ дэнэ пашазэ-влак ышкэ ылышыштым кэчын сайэмдат. Ожно пычкэмыш, лавран пөртыштө илэн улыт гын, кызыт ындэ волгыдо, йандар пөрт-влакым ыштылыт, культуран ылыш дэнэ илат. У фабрик, завод-влакым ыштылыт. Продукцийым шукурак ыштэн лукнашлан, шэмэрын ылышыжым сайэмдышашлан чыла тидэ ышталтэш.

Колхозник-влак кугыжанышлан заданьым жапыштэ тэмышаш вэрч, шурно шочмашым кугэмдышаш вэрч кучэдалыт.

Совет элын ончык каймыжэ, социалист озанлыкын вийагмыжэ Лэнин партийын да тудын онжо Сталин йолт. вуйлалтэн моштымыжын да Рүдө Комитэтын чын гэнэральнэ политикым ылышыш пуртымыжым ончыктэн шога.

Лэнин национальнэ политикым чын ылышыш пуртымо дэнэ ожно пызыралт, пычкэмыштэ ылышэ тыгыдэ калыкат 16-ий годсэк уло калык дэн төрак социализм ылышым ышта.

Мари автоном облас—Октябрь рэволюцын шочшыжо, Октябрь рэволюцо гына марий калыклан ышкэнжым калыклан шотлаш правам пуэн.

Лэнин ончыктымо корно дэн кайэн ВКП(б) Рүдө Комитэт, крайком да Облас парторганизаций вуйлатымэ дэнэ мари күндэмысэ пашазэ дэн шэмэр кресаньык-влак социализм ыштымаштэ сай примэрым ончыктат. Рэволюцо дэч ончыч промышленосын тун вундыжо 1 миллион тэнгэ улмаш гын 1933-ийыштэ 86382 млн тэнгэш кушкын. У прэдприйатий-влак ыш-

тымэ дэнэ промышлэносын тун вундыжо ий гыч ийын куш-
скын толэш. 1932 ий коклаштэ у прэдприятий-влак пашаш
шогалыч: Лопатин комбинат, Красногор завод, чодыра пучмо
завод-влак. 1933 ийыштэ Маргрэс ыштымащкэ миллион утла
окса пышталтэш. Кагаз комбинат ышташ тунгалалтэш.

Ты-ончык каймаш дэнэ Марий автономийан обласын со-
циал-экономик тусыжө йоршын вашталтын. Мари облас
мландэ паша ыштышэ да илэ чодыра сату пушо облас гыч
индустрийан аграрнэ обласыш савырна. Промышлэныс атыла-
нэн толмо дэн пашазэ класат кушкэш.

Ожно күртнө корнын пушыжат укэ ыльэ. Маробласын
экономик шотышто шэнгелан кодмыжым ончыкта ыльэ,—кызыт
ындэ октябрын 16 ийдалыклан тышотышто кугу сэнгемашым
ончыктымаш дэнэ толна. Зэлыоный дол гыч Йошкар-олашкэ
шумэшкэ 110 километр кутышан, Дубовый-Мадар коклаштэ
93 километр кутышан күртнө корно ыштымэ. Нужйал күр-
тнө корно 18,8 километр кутышан ыштымэ.

Рэволюцо дэч ончылсо дэн тагастармаштэ удымө мландэ
84355 га-лан йешаралтын. Йорло дэн кокла кресаньык мас-
сэ кокла гыч 56 протсэн колхозышко ушнэн улыт, сандэнэ
социализм корныш шогалыныт да нуно мэмнан партийын эн
кугу ушанлэ чаракшэ лийын шогат. МАО көргыштына 2 сов-
хоз уло: Павлов шурно совхоз, Оршанкэ йытын совхоз.

Ожно шога вуй, косильа озалана ыльэ, кызыт Совет ушэм
индустрий мэмнан колхозлашкэ у тэхникым, у машин-влакым,
пуртыш, сандэнэ паша лэктышат кугэмэ. Колхозлаштэ шэнгэ-
лан кодшо йорло кокла крестийан озанлык-влак улан илы-
шыш савырнэн мийат. Мэмнан ындэ 4 МТС-на уло, тэний
адак М-Турэкэш почылтшашлык.

Культур строитыльствэ тшчоты втэмналан тошто ца-
ризмын кодшо нэлыжэ уло. Пөрийэн коклаштэ грамытан 16
просэн да удрамаш коклаштэ 2 просэн вэлэ ильэ. Октябр
рэволюцо лиймэк, Лэнин нацполитикэ пуртымо дэнэ Совет
власын 15-шэ ийдалык йубилэйжэ мартэн МАО культур рэ-
волюцым чынак кумдан шарэн шуктыш.

Мэ кызыт тунгалтыш школышто обэзатэлыне тунэммашым
илышыш пуртышна, сандэнэ ты чотышто партийын 16-шо по-
гынымаш пунчалмутшым шуктышна.

Кизыт 7 ий обэзатэлыне тунэммашым ылышыш пурташ тунгалмэ.

Тунэмдымашым пытарымэ чотыштат пэш куго пашамыштышна. 1929 ийыштэ тунэмшэ-влак 42,4 просэн, 1931 ийыштэ 70 просэн ильэ гын, 1932 ийыштэ 96 просэныш шуктымо.

Ожно кокла школ вуйгак укэ ильэ манашат лийэш. ВУЗ нэргэнжэ гын,—ойлыманат огыл, тудо чумыр Российыштыжат пэш шуэн ильэ. Октябр револьуцын 15-шэ идалыкшэ мартэнэ мэ ты чотышто пэш куго сэнымаш-влакым ыштышна. Кизыт мэмнан облас көргыштак 67 ШКМ дэн сэмилэткэ, 10 тэхникум, 2 совпартшкол, да адак 3 ВУЗ уло. Пэдинститут почмылан ындэ кум ийат шуэш, 1932 ийыштэ чодыра тэхник институтым да Марий комунист йал озанлык куго школым почна.

Лэнин каласымэ сэмынак, социализм ылышым вийан ыштымашкэ пашачэ, крэсаньык ўдрамаш активнэ паша ыштымыж дэнэ, пэш кугун полшэн кэртэш. Пашазэ, крэсаньык ўдрамаш кугу организатор, пашаштэ ылышлан практичэски күлэшым шинчышэ шуко улыт.

Тидэ лучко ий коклаштэ ўдрамашат ышкэнжын социализм паша ыштымыжым шуко ончыктыш.

Тидэ 16 ий коклаштэ ўдрамашат пэш кугун ончык кайэн. Ўдрамаш ындэ совет, профсоюз, коопэратсэ моло кугыжаныш пашамат вуйлалтэн шогат.

Тидэ куго сэнымаш Октябрь револьуцийлан көра вэлэ лийын кэртын.

Колхоз „Тэлыман ушэм“ У-Торгал
р-он Домрачева И. С. 60 ийаш
түрэдмаштэ ударницэ.

КОЛХОЗЫШТО ЁДРА- МАШ КУГУ ВИЙ

Иктэшлымэ кугу социалис про-
мышлэнос капиталист элэмэнт-вла-
кым пытарэн мийа. Позна, тыгыдэ
озанлык кэчын манмыла капитализ-
мым шочыктэн толэш. Мландылан,
завод, фабриклан частнэ собствэно-
сым пытармэ дэн гына ўдрамаш кул
шот гыч угла. Тыгыдэ, позна озан-
лыкым иктэшлымэ кугу озанлыкыш
савырмэ дэн сурт кокласэ кул гыч
ўдрамаш йёршэш утаралтэш.

ВКП(б) вуйлатымэ дэн пашачэ
клас тоштын йёрдымашыжым пы-
тарэн социалис у илышым ышта.
Ўдрамаш дэн пёрйэнг коклаштэ тёр-
сырлыкын мэмнан дэн кышажат огэш

код. Социалис озанлыкыштэ ўдырамашын рольжо пэш кугу.
Производствыштат пашачэ, шэмэр ўдрамаш пэшак кугу вэ-
рым налын шога.

„Колхозышто ўдрамаш кугу вий“ манмым кушто умы-
лэн шун улыт гын, тушто колхозницэ актив вийым ушэн клас
тушман кулак-влаклан ваштарэш сайын чаракым пуэн улыт.

Производствыштат, йула шотыштат дэлэгаткэ-влак чынак
ончыл ўдрамаш улыт. Кэч могай политик кампаньат дэлэгат-
кэ-влак полшыдэ ок эртаралт, моло ўдрамаш-влакым умлан-
дарэн ышкэ почэшышт нангайат.

Паша вийым правильнэ шэлын, политик шотышто шын-
чышэ активнэ паша йэнгым ойырэн пашаш шогалтымаш да
дэлэгат погынымаш ўдрамаш коклаштэ пашам сайын колтэн
шогаш лийэш.

Тэвэ Марий-Турэк районум налына.

Тыштэ шошо ага кампаньэ годымат дэлэгаткэ кокла гыч бригадэ ойбырымо ыльэ, пырчэ йамдэ укэм, тарман йамдылыкым нуно тэргэн улыт. Зайом шарымэ жапыштэ калык коклаштэ умландарэн шогышашлан дэлэгаткэ бригадым сайлэн улыт. Нинэ бригадын пашащт тыгэ койын шога: „Марийэц“ йандау заводушто пашачэ ўдрамаш коклаштэ 8350 тэнгэаш зайомым шарэн улыт. Пашачэ-влакын коклаштышт 580 тэнгашым, колхозник ўдрамаш коклаштэ 1370 тэнгэашым, тыгэ вуйгэжэ 10300 тэнгэаш зайомым шарэн улыт. Шошо, кэ-нэж, шыжэ жаплан 87 йоча йаслэ почмо ыльэ. Чылажэ 2652 йоча йаслэш ончалтын. Шошо ага кампаньэ ончыч да адак кугыжанышлан киндэ пумо кампаньэ дэч ончыч район кўргыштў колхозницэ да посна озанлык ўдрамаш сльотыш погынэн улыт. Чылажэ 165 ўдрамаш погынэн. Тыдэ погыны-маштэ „У Вий“ колхоз ўдрамаш-влак „Йыланда“ колхоз ўдрамашым жап дэч ончыч сайын шурным погэн налаш да кугыжанышлан киндым жапыштыжэ пуэн пытараш ман соц-тангасыш ўжын улыт.

Вэс вэрлаштат тыгай сай пашам шуко ужаш лийэш, Тэ-вэ „Двигатель революции“ колхозым нална. Тыштат ўдрамаш кокласэ пашам сайын колтымылан кўра ўдрамаш-влак ышкэ вийыштым раш ончыктышт. Тидэ колхозышто ударницэ-влак 200 паша кэчым да монь ыштэн налын улыт. Шурно погы-мо жапыштэ 2½ кэчылыкшым ик кэчыштэ ыштэн улыт.

Тыдэ колхозыштак ушкал лўштышў ўдрамаш-влак 400 паша кэчым ыштэн улыт. 1932 ий дэн тагастармаштэ шўр лўштышым 2 пачаш кугэмдэн улыт. 1000 литр олмэш 1100 литырыш шуктэн улыт. Ронго й-с Йошкар-Ола р-н „Утро“ лўман колхозышто колхозницэ-влак колхоз правлэньэлан 25 сэньабрыштэ пырляштармэ вольык вўтам пытараш ман йод-машым шындэн улыт. Адак Ашламаш й-совет, Й-Ола р-н ўдрамаш погынышаш прэстол пайрамым ышташ огыл, ту-дын олмэш Октябр пайрамым ышташ ман пунчалын улыт. Тыдын дэн кынъэм вашкэ вўдыш чыкэң шўктэн, йытыным жапыштыжэ шарэн кугыжанышлан жапыштыжэ сай мушым пуат.

Йолташ Сталин тыгэ ойлэн: Колхоз илыш шуко ўдра-мым ончык луктын, мэ кизытэ пэш шуко ушан пашазэ ўдрамашым ужнына. Колхозышто ўдрамаш кугу вий тидэ вийым пызырмаштэ кикташ ок йўрў.

ОНЧЫЛ РАТЫШТЭ.

„Тунэмдымэ элыштэ социализмым ыштэн шукташ ок лий,“—манын Лэнин ойлэн. Ты кугу умылан мут, пролэтар дэн шэмэр калыкым А дэн Б гычынак тўналын, наук-влакым пургэт лэкмэшкэ туныкташ күлэш,—манын каласа.

Ўдрамашат ордыжыштө кодын ок кэрт. Тудат моло дэн пырлья тунэмын, кугыжаныш көргыштө кугу дэч кугу пашам ыштэн кэртшэ.

Лэнин лозунг илышыш 16 ий годсэк пурталт толэш. Ўдрамашат тунэмэш, кушкэш, фабрик-завотлаштэ да колхозышто ўдрамашат танасэн ударлын пашам ышта. Шүдө-тўжэм ий дэн орланэн илышэ правадымэ ўдрамаш институтышто, университетышто да аспирантурышто ончыл ратым айла. Тэвэ Марий пединститут почылтмылан кок ий вэлэ эртыш гынат, тыштэ марий ўдрамаш ышкэ моштымыжым, паша ыштэн кэртмыжым раш ончыкта. Студэнт коклаштэ **Софронова Е., Чемакова Э., Йуадар И., Григоричэва, Красовская, Сатэран** (комсомолка), **Нэкрасова** дэн **Кугэнэрова** ударнице улыт. Тунэмаштат, мэр пашаштат нуно ончыл вэрыштэ шогат. Нунын тунэм кэртмашышт: Чэмэкова, Софронова дэн Григоричэва шуко прэдмэт дэн пэш сай (оч. хорошо) тунэмыт, молыштат сайак (хорошо) дэн тунэмыт. Нунын кокла гычак патырышт профком пашам (Чемакова, Нэкрасова дэн Софронова) нангайат, комсомол колэктивыштэ да партучобо кружокрышто сэкретарьлан (Сатэран, Йуадар И. Г.) шогат, йумыдымо йачэйкэ пашам вуйлатат, литкружокрышто пашам виктарат, т. м. Ударнице-влак, обэзательствэ почэшышт, тунэмаш жапыштэ коштыт, заданьым кэлгын тунэмыт, погынымашым, кангашым да суботникым огыт кодо, почэш кодшо-влаклан алал кумыл дэн тунэмаш полшат.

Тыгэ марий ўдрамашат йошкар пэдагок апшатыштэ маркс-лэнин туныктымашэш шуаралтын, наук подэш шолын, культур пашалан йамдылалтэш. Садыгэ буржуаз дэн кулак-влакын „чывэ кайык огыл, ўдрамаш айдэмэ огыл,“—манмэ мутышт чылт арам, күлтымаш мут.

Сэдэ гай ударнице, социалист строительствыштэ нойыдэ кучэдалшэ-влак ўдырамаш коклаштэ шагал мо, шүдө-тўжэм дэн тыгайым муаш лийэш. Тыдэ пўтыньэк кугу Октябрын пөлөкшө.

УШКАЛДЫМЭ КОЛХОЗНИК УШКАЛАН ЛИЙЭШ.

Пэл ий гына тидлан эртыш, пүтынь Совет ушэм колхозник-ударник-влак погынымаштэ Сталин йолташ тыгэ ойлыш: „Мэ тидым шуктэн улына, мэмнан колхозник-влакнан шукыштын вүташтышт ик ушкал гыч уло, эша иктаж ик-кок ий эртымэ мөнгө ышкаланышт кучылташ ушкал укэаным ик колхозникымат тэ огыда му. Колхозник-влак чыланат ушкалан лийышт ман мэ большевик-влак тыршэна.“

Тэний 1933 ийыштэ 1 миллион ушкалдымэ колхозниклан презым налаш правитэлствэ полша. Украин, Бэлорус, Сэвэр-кавказский край, Цэнтральнэ чэрнозьем облас, үлүл Волга, Кыдал Волго, Моско, Западнэ, Урал обласла Казакстан, Кыдал Азий адак Дальный Восток—утларакшэ тэвэ нинэ облас, край-влалан полыш логалэш.

Вара моло край-влакложэ кузэ?

Ты нэргэн Совнарком дэн ВКП(б) Рүдө комитэтын пунчалыштышт тыгэ каласалтмэ: Нинэ рэспублик-влакын Совнаркомышт, облас-влакын Исполкомышт да партий комитэтышт ушкалдымэ колхозник-влакдан презым кузэ налмэ нэргэн пунчалым лончэн налын ышкаланышт йоным ыштыман.

ЦК ВКП(б) дэн Совнаркомын ушкалдымэ колхозниклан ушкалан лийаш полшымо нэргэн лукмо пунчалыштым илышыш пуртышашлан мэмнан ВКП(б) Обком дэн Обисполком тыгай пунчалым ыштэн улыт: ушкалдымэ колхоз озанлык-влакдан ушкалан лийаш полшышышлан 5.889 вуй пырэзым контрактовайаш да налаш.

Контрактовайаш дэн налмашым үлнө ончыктымэ сэмын ыштыман.

План почэш районышто колхозник-влакдан пуэдаш пырэзэ ок ситэ гын, Облас ончыктымэ почэш вэс обласыш колташ ок лий. Вольык фэрмэ гыч, колхозын пырляштарымэ вольыкышт гыч тугак улан колхозникын да ышкэт озанлы-

РАЙОН-ВЛАК	Чылажэ	МТФ дэн пырльшта- рымэ прэзэ	Кол. дэн йэ- диноличник дэч налаш
Марий-Турэк	1499	8	1491
Парэнгэ	200	14	186
Шэрнур	1048	8	1040
У-Торйал	350	5	345
Оршанкэ	12	12	—
Йошкар-Ола	876	20	856
Морко	295	30	265
Звэнигово	464	24	440
Курык-Мари	1245	33	1212
МАО мучко	5989	154	5835

жын уто прэзыштым шындымэ пэнгыдэ ак дэн нылман. Пыр-
рэзым 8 тылызашым налман.

Ышкыланжэ кучылташ ушкал укэан эн сай колхозник
ударниклан эн ончыч пуман.

Прэзэ надмэ годымат нунылан правительствэ эн ончычак
полышым пуа.

Колхозник пырэзэ налаш оксам иканаштэ ситарэн огэш
кэрт гын, районсо йал озанлык банкэ кажнэ посна колхоз-
ник ыштымэ договор шот дэн кредит полышым пуа.

Ушкалдымэ колхозник-влаклан ушкалан лийашышт тэвэ
тыгэ полшалтэш. Кызыт альэ ушкалдымэ колхозник уло гын
тидлэч вара ушкалдымэ колхозник иктат огэш лий.

КУГЫЖАНЫШ ПОЛША ТЫЛАНЭТ.

Кулак,
Йорло Майраман
• Пеш тэмла:
— Колхозышто
Молан тыланэт ушкал!
Шушкыл тый тудым,
Майра.
Тудо ындэ ок күл:
Ушкал ашнымэтлан
Колхоз тыланэт
Ок пу вэт
Ик пырчымат.

Колыштын кулакым
Марйа,
Шушкыльö ушкалжым
Марйа.
Ик ий ушкал дэч посна,
Вэс ий ушкал дэч посна
Кум ий годсэк
Шöрым уждэ тудо ила:
Кулакын шойакшым
Йöсын шарналта!
Кулак, Марйам гына
Огыл ондалэн.
Сэлаштэ тудо
Шуко ушкалым пытарэн.
Шуэмын, изэмын
Ушкал күтү чот.
Эрэ толын шагалэмын
Ушкал вуй шот.
Кö кулакын шойакшым
Колыштын огыл,
Ушкалжым сай ашнэн,
Ончэн пэрэгэн,
Тудо шöрым, умбалым
Кочкын илэн.
Уйжат лийын ситышын,
Тамлэ торыкшат утымэш.
Йатыр осалланыш
Кулак кийамат,
Но ындэ мэмнам ок кэрт

Ондалэн ик пырчат,
Ожнысо энгэкнам
Пижына мэ
Содор төрлаташ.
Көлхозышто мланна
Күлэш сайын илаш.
Кажнэ колхозник
Лийжэ улан,
Пэнгыдэ, куатлэ,
Таза капан.
Ушкалым күлэш
Сайын ашнаш,
Тудын вуй шотшым
Шукэмдаш кум пачаш.

Колат тый,
Колхозник Марйа:
Лийат тый
Ушкалан адакат.
Йолташ дэн тушманым
Ойыркалэн тый моштэт,
Иг мондо тый тидэ
Куго польшыमत:
Кугыжаныш тыланэт
Ушкалан лийаш полша!
Ончо, пэрэгэ тый тудым
Марйа!

Ит күрл тый срокым,
Жапыштыжэ түлö
Кугыжанышлан
Шöр налогэтым.
Колхоз илыш
Мэмнам уланыш луктэн,
Кажнэ колхозник,
Соцпасу ударник,
Кочшо тэммэш,
Илыжэ культурно,
Пашаданыжэ рүжгэн
Ыштыжэ у вэргэмын,
Кажнэ колхозник
Ашныжэ ушкалым.

Колхозницэ-влак вольык ашнымашым вийангышаш вэрч уло вий дэн тыршыза.

Тэлэ шуэш.

Вашкэ тэлэ шуэш, тудлэч ончыч — лавран ночно шыжэ. Тэлылан вельык вўтада йамдэ укэ? Кормым кузэ йамдылэн улыда, тэлэ гоч вольыкым сайын пукшэн лукташ кормыда сита укэ?

Колхозын кэч пырлыштармэ озанлыкыштыжэ, кэч колхозникын посна озанлыкыштыжэ вольыклан жапыштыжэ сай кургым йамдылмаш да тудым аралэн моштымаш тэлэ гоч вольыкым вийандэн лукташ полша.

Тугэ гынат йатыр колхозлаштэ йатыр колхозник „алалан“ ўшанат. „Ала“ сита гын „ала“ укэ гын, „ала“ кузэ гынат пукшэн луктам? Тыгай алалан ўшанымаш нимоланак ок йбрб. Тыгэ шонымо дэн шошым вэлэш вольык чылт формо дэч посна кодын кэртэш. Вара

шошым-вольыкым нолташ чоткыдырак кэрэм дэн тойам вэлэ йамдылэ.

Тэлэ гоч ситышын вольыкым пукшэн лукшашлан шыжымак кормым шотлэн налаш кўлэш. Арам нимоат ынжэ шў шимэ дэч кодшо тўрлө коштыра ма, пакчаш кодшо саска шудо тўдлө нбр гө укшым т. м. погэн силосым ыштэн йамдылыман.

Кизыт колхозын вўташтэ улшо да колхозникын ышкыланжэ кучылтшаш вольык нэргэн гына огыл, тўжб вольык нэргэн лийэмэ мөнгө тыгыдэ вольык нэргэнат кызытак шоналтыман.

Вольык ашнымашым вийандымаштэ кормо иэн кўлэш вэрым налын шога. Чыла колхозницэ — ударницэ тыршымэ дэнэ гына тидым ыштэн шукташ лийэш.

Колхоз погым шинча сорта сэмын аралыза

Ўдрамаш кэч кунамат сурт погылан эн ўшан, йон мушо оза. Посна озанлык дэн илымэ годымат суртым кучаш, погым, тарманым аралаш логалын.

Колхоз озайлык кугун пайдам пушо, тудым кучылташат аралашат нэлырак — тунэмаш кўлэш. Колхозышто тэний шурно сай шочо, шуко шурным погэн нална. Ик пырчэ шурнымат арам ит йомдарэ,

ик парэнгымат ит шўктб, ик шинчалтым кийарымат, ик помидорымат т. м. арам ит локтыл, колхоз собствөнносым арам ит шалатыл, ит локтыл. Чыла вэрэат шуашэт кўлэш: ала каван сайын опымо огыл, пырчэ ночно вэрыштэ локтылалт, кийа, вольык вита йонан огыл. Ушан, чоткыдо оза сэмын колхоз погым шинча сорта сэмын аралыза. Ўдрамаш.

УШКАЛДЫМЭ УШКАЛАН ЛИЙЫН

— Тьфу... эс огул ўмырыштэм ик ушкалым налын, шөрторыкым ток кочкын ончэн ыжым кэрт. Илыш мо?... Кузыклан кондымо ушкалэмаѣ парымэтлан поян Лукалан пуэн колтышычы да... Марлан толмэшкэмаѣ, кызытат Лукалан пашам ыштэт, Садак ўмбалнэт рожын мыжэрэт гына уло.

Ватын тыгай шомакшэ утыр вэлэ мыйым пўжалтара Упэмаѣ сөсна шу гай шогаләш, Чытэн ыжым кэрт.—Тыгак күләш тыланэт!.. ман колтышымаѣ ватын шўргыжө воктэнжэ рашкалтэн пушым. Тудат ўстэл гоч шоган вуйжым кудалтэн колтышат ньўслэн, ньўслэн ала кушко лэктын кайыш. Шоган кочо умшаштэ, утларак шыдэ лукташ полша, мўшкырланат йөсын тучэш. Пашам ыштэт, толашэт, кочкаш шөр-торык кэнгэж гочат ок пэрнэ. Лачак кочо өраным гына йужгўнам подылат, тудыжат ышкэндын огул, поян Лука дэч мийэн йодатат паша ыштымылан оптал пуэн колта. Ўдыр налмэм дэч ончычат 5 ий годсэк Лука дэн пашам ыштэн илышым. Ватан лийым гынат, коктынат Лукан пашаш пэш шуко пўж вўдым йоктарышна. Пытартышлан ватын-кузыклан кондымо ушкалжымаѣ парымлан лийын Лука дэч вич пуд ложашлан намийэн чыкышым. Ок лий... илымэ годым колмэт ок шу. Киндэ кочдэат илаш ок лий. Ватэ гын ватэ, кэчын гай туманла.—Пукшэн откэрт гын йэшыжымаѣ погаш ом төчө ыльэ. Пөрийэн лўмым ом нумал кошт ыльэ. Чумыр туманлымаш эрэ кочкыш вэрч лэктэш. Чынжак ушкална гына лийжэ ыльэ, кочкаш йөр-вар солийэш ыльэ. Ава чызым тунар кочмэт ок шу, шөр-торык кочмо путиракак шуэш.

— Мом пызнэн шинчэт адак? Кэрэк йындалэтым тодам ыльэ... ватэ адак кычкырал колтыш. Ышкэндым тодшаш ыльэ-шоналтышымаѣ, адак ала гузэ чытышым. Тидэ жапыштэ, „шолт-шолт-шолт, окна пэралтымэ йўк шоктыш.—Эй, погынымашкэ мийза!—сэлысполнитэль кычкыральэ. Мыйат изиш лиймэ мөн—

гө орол пөртыш лэктын ошкылым. Корно моткочак тазылан, ошкылашак ок лий. Шүкшү кэмэм лызырок-лызырок вэл шокта.

— Э-э пурашат ок лийыс...

— Айда пуру, пуру, омаса воктэн шогышо Лука кычкыральэ. Ёстэл коклаштэ сэла гыч толшо йэн пэш кутыр гыч шокта. Калык тич, нимомак умлаш ок лий. Пытартышман гына умылэн шуктышым.

— Посна, посна тыгыдэ озанлыкыштэ пашам ыштымын пайдажэ шагал, йорлыман тыгэ илаш йосо...

— Пырля ушнэн пашам ыштымаштэ кугу пайда... тыгэ пылшышкэм толын-толын шомак пурыш. Кудо иктыжэ колхозыш возалташ тўналмэ мөнгө, чу мыйат возалташ ман тарванышым.

— Мо, кушко йокыш... Тыгакат илэт. Паша ышташэт ышкэмын пытармэ мөнгө имным пуэм. Адак мо күлэш? Садэ Лука чүчүэт шэнгэчэм куктылэш.

— Эй, мо лийэш, лийэш, тыгэ илэн садак пурым ыжым уж, маньымат мыйат колхозыш сэралтым.

* * *

„Силач“ колхозыш пурмэмлан кум ий гына эртыш. Эн өнчыч 11 сурт гына колхозыш пурышна. 7 имнына, 5 плугна, 7 шога вуйна, 6 тырма адак тылэч моло пу машина-влак ала кунарак улыт ыльэ.

Колхозыш пурмэм эрлашыжымак ватэ вурсэдалаш тўналльэ. Колхозыш пурмэмлан арныа мартэ шудальэ. Тудо туманла, мый пылшым гына пэтырэн шинчам. Туманла, туманла да айда чарна шонэм. — Ойырлэн кай укэ гын, манам. — Ом кай — манэш. — Укэ гын сай илэ манам — шылталэм. — Колхоз гыч лэктат гын илэм манэш. Ончэм... Паша шун гын, ковыжгэ вэлэ пашашкэт лэктэш. Тунам мыйын ватэм гай шукын ыльыч. Вара умылэн шучат эн пэрвой колхозницэ вэлэ лийыч.

Кызыт гын колхозыштына 67 сурт уло. Содшо шошым чылан колхозыш пурышт. Лачак 3 кулак сурт гына өрдыжэш кодыч. Нуныштым пурнэшт гынат огына пурто. Садэ Лука-этат раскулачитлымым шижын копа пундаш колья гай чытыра. „Силач“ колхоз кэчын вийанэш, пэнгыдэмэш.

Мый тэний ватэ дэн коктын 293. трудодэньым ыштэн улына. Ик трудодэньлан 6 кило киндым налына. Тэний киндына шуко лийэш, ушкал налашат сита.

* * *

Провой райЗО гыч уполномочэный толын погынымашым ышта. Колхозышто, колхоз члэн-шамычлан, ушкалдымэ колхозникым ушкаланым ышташ полшымо нэргэн Совнаркомын пунчалжым пэш вийан умландара.—Э-э тидыжэ йёра, ындэ мыйат киндан, ушкалан лийам,—шоналтышым.

Тидэ погынымашлан кум кэчэ гына эртыш, колхоз правльэньэ полшымылан көра ик ола ушкалым налынат шогалтышым. Ындэ мыйат ушкалан улам. Колхозыш пурмэм дэн мыйат улан лийнам.

Большэвик колхоз, улан илыш вэрчэшэ утларак кучэдалза

Ситникова Домна уланыш савырнэн

„Ленин лүмэш“ колхозышто (Йошкар-ола р-н) колхозницэ Домнан 5йэн йэшыжэ. уло Нунын кокла гыч паша йэгжэ кокыт вэлэ гынат тэний колхозышто 123 пуд киндым ыштэн налын улыт. Киндэ опташ Домнан вэрат ок ситэ. Ожныжо Домна пэш йорлын илэн. 8—12 пуд дэч коч иканат киндым кидыш ыштэн налын огыл. Тидэ пычырик киндыжым пёртончылно мешак дэн шинчкыта улмаш. Киндэ ситаршашлан йалыштышт поян Йыванлан пашам ыштэн коштын. Поян Йыван чойа, тэлым Домналан киндым кұсын пуат тидэ

киндылан эшэ кэгэжым түрэдыкта улмаш. Ындэ Домна поян дэч шукэртак углэн тудо колхозышто ышкэ улан ила.

Ледыр-влакым козхоз гыч поктэн луктын улыт

Тудо колхозыштак Вёдыр Анна пашам ёрканэн ыштымыжлан 3 паша кэчэ ыштрафым налын. Тидын кугырак ұдыржат нимо пашамак ыштэн огыл. Кугырак эргыжэ гына 14,06 паша кэчым ыштэн налын. Нинэ лодыр-влакым колхоз гыч лукташ пунчалмэ.

Дэлэгаткэ.

Колхоз илышым культураным ыштэна.

(Надэжда Константиновна Крупскаян писмажэ)

Шыжэ тольбат йалла гыч письма - влак толэдаш тўнгалыч. Нинэ письма-влакыштэ колхозник, колхозницэ-влак культур йўла походом нўлталаш ман возат. Тошто сэмын пычкэмыштэ илымышт нигонат ок шу, у сэмын культур илыш тўрланэн шун огыл.

Ындэ уланын илымаш, тыдэ культуран илымаш лийэш. Улан илмаш лукыш пэтыралт илымаштэ огыл. Ударник моло колхозник-влак дэн пырля колхозышто сай шурно лэктыш вэрч кучэдалэш. Ударник эн ончыч кайа, тудо улан лийын гын пырля илышым у сэмын тўрлатыныжэ, пырля илышым культураным ыштынэжэ.

Лэнинын ойжым—Совэт элым грамотан элым ышташ манмым—пашазэ дэн шэмэр крэсаньык-влак ышкэ кидышт дэн ышташ пижыч. Пычкэмышт лук, йаллаштэ ликпункт-влакым почэдэн улыт. Пўрт укэ. Тачэ ик крэсаньык пўртэш погынат озажэ лампыжым чўкта, ўстэмбач погэн налэш, тэнгылым пога. Эрла вэс пўртэш, кумышто кумышо пўртэш погынат.

Тунэмшэ тунэмдымылан полшаш тўнгалын улыт.

Тунэмдымэ йэн шукужо годым йэн йол йымалан тошкерт кодшо йэн улыт ыльэ. Кызыт ындэ нунын нэргэн шонымашым нуно шижыч, нунат айдэмэ улмыштым шижын налыч.

Чынак пытартышлан тидэ паша йыр утыжо дэнат шуалтышым ыштылыч, штўрмо да культаврал манмаш дэн тўрлў пашам лэвэдаш тўнгалыч. Тугэ гынат тудо, массын ышкэшт пашаш пижмашышт кугу вэрым налын шога, нуно пашам ик вэрыштэ шинчымаш гыч тарватэн колгэн улыт.

Кызыт ындэ ончылно у культур-йўла поход шога. Колхоз илышым культураным ышташ кўлэш. Эн простой гыч тўнгалаш кўлэш: йўла гыч лаврам куклэн шуман.

Кэнэжым шуко колхоз, совхозлаштэ тэвэ йаслэ, площадкэ-влакым почэдат. Ленинград обласыштэ мыйын лүмэшэм колхоз уло. Кок пачашан пörтын күшыл пачашэшыжэ йаслэ дэн йоча площадкым почын улыт. Пөлэм-влак күкшү, вольна улыт. Окна-влак кугу улыт, но пөлэмлаштэ лын кармэ. Пörтышт пушан, сад-могырыш окнам почаш ок лий—үлнө окна йымалнэ олым ора шүн шинча, түрлө куштыра, шүк—сатын тидэ ужашыжэ түгө лэкмэ вэрышкэ вэл савырма.

Тэвэ «Воскрэсэнский» колхозышто „Архангэльский“ лүман канымэ пörт воктэн, Моско обласыштэ йаслэ уло.

Йаслыжэ гын йандар, но пörтышт гын адакät пушан, окнам почаш ок лий. Лач окна йымалнэ пэш лавырак. Йаслэ пörт воктэнак колхозын тэрыс нангаймэ корнышт кайа. Пörт йыр ны чашма, ны пэлэдыш шындымаш нимоат укэ. Пыртышыштэ кагаз чыла кушкэт кышкымэ, дончылаштэ лавыра. Кэч газетым кунам от кучо. Пырдышым шэкатуритлена манын, тыгэ шошымак пырдыж гыч кагазым кушкэт кышкэн улыт, а пашашт лийын огыл—совхозышто вэс стройкым пэш вашкэ шукташ күлэш. Тыгэ йаслэ дэн площадкыштэ йочашт нинэ стройкышто пашам ыштышынак огыл мо?

Шукэртэ огыл „Московская кочегарка“ журналыштэ шахтёр-влакын ватышт пырля илымэ пörтым арун кучышашлан кузэ кучэдалмышт нэргэн мый лудым. Нуно, пörт көргым ошэмдаш ышкэ коклашт гыч бригадым ойырэн улыт.

„Воскрэсэнский“ колхозышто кунам тидым ышташ ок лий?

Йаллаштэ шуко вэрэ урэмыштэ лэктын кэртдымэ лавра. Арулык вэрч поход күлэш. Тидэ пашаштэ дэлэгаткэ-влак, комсомол, пионьэр-влак пэш кугу пашам ыштэн кэртят. Шонымаш гына, охота, күрылт пижмаш гына лийжэ, арулыкым пэш вашкэ ышташ лийэш. Түнгалтыш үчашэн ыштымаш ваш-ваш канашымаш гына шэргэ.

Умбакажэ пырля кочмо дэн пырля илымэ вэр нэргэн. Арулык лийжэ, шүр пуча гын шолтымо вүд дэн тэмаш, кочкышым льувык шолташ, локтылалтшэ колым, альэ шүшö пакча йэмыж ыныж логал. Продукт арам ыныж локтылалт, аралэн мошташ. Нимо үзгарат арам ыныж локтылалт. Кодшо кочкышым, альэ түрлө йэмыж шүмым вольыклан пукшаш. Тыгэ ыштышашлан общэствэннэ контроль (эскэрман) гына

күлэш. Тыштэ адакат дэлэгаткэ, комсомол пэш кугу польшым пуэн кэртыт.

Клуб, лудмо пөрт үмбак чыланат вуйым шийыт, замок кэча, избач ала куш кайэн-маныт. Мэр пашам сайын шындымэ мөнгө лудмо пөртыштө пашам сайын шындаш кунам ок лий, лудмо пөрт вуйлалтышым алмашташ йэнгым сайлаш ок лий мо, пашам сайын колтымылан тудым пөлөклаш да монь лийэш. Лудмо пөрт пашам сайын шындышашлан пэш шуко йөн уло.

Кызыт кэч көнат лудмо шуэш. Ындэ библиотэк пэш күлэш. Кушто лудмо пөрт укэ гын, лудмашым тыгэ ышташ лийэш: ик кастэнэ ик пөртыштө—вэс кана вэсыштэ т. м. ликбэз паша сэмынак. Шонымо мөнгө илышым культураным ыштышашлан түжэм дэн корно уло.

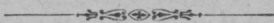
Йоча йаслым налына. Иаллаштэ, колхоз совхозлаштэ войчалан модыш-влак укэ, ола гыч кондымым вучат. Кэч могай йалыштат нулго пүгыльмым йочалан түрлым ыштылашыжэ тур-влакым, лаштык-влак дэн курчакым ыштыл пуаш, түрлө ластык дэн пийым да монь ургыл пуаш лийэш. Көршакэш пэлэдыш-влакым шындылаш ок лий мо. Шонымо мөнгө ышкэ ыштылмэ модыш-влак дэн йоча пөртым ты манмэш: сөрастарэн шындаш лийэш.

Школ нэргэн кузэ гынат посна возэм. Кызыт иктымгына каласынэм—культур йула походом сайын шындышашлан ышкыланна кұрылт пижаш күлэш, кэчын илыш йуланам организованэ, культураным, волгыдым ыштышашлан чыла йоным илышыш пуртыман.

Рэдакций дэч

Надэжда Константиновна Крупскайан статьяжым лудын налмэ мөнгө кагашэн налза. Культпоходом колтымаштэ чот полшыза. Йоча йаслэ, площадкэ, кочмо вэр, пөртла колхоз дворла гыч лаврам луктын шушашлан йоным кычалза. Лудмо пөрт, школ-влаклан пашам сайын шындаш полшыза. Волгыдо культуран илыш вэрч кучэдалаш чумыргыза.

Ышкэ пашада нэргэн „Марий үдрамаш“ рэдакцийыш увэртарэн шогыза.

Дэлэгаткэ погынымашым партий йачэйкылан вуйлаташ күлэш

1932 ий майыштэ лукмо пунчалмутыштыжо ВКП(б) Крайком да 1933 ий йанвар тылызыштэ лукмо пунчалмутышто ВКП(б) Обком обласыштэ ўдрамаш коклаштэ ыштымэ пашам пэшак чот сайэмдаш ончыктэныт ильэ. Тугэ гынат, ты пэш күлэш пунчал-влакым ўлыл парторганизацие-влак ылышыш пуртэн шогэн огытыл. Ўдрамаш кокласэ пашан сайлыкшат альэ пэш ўлно улмыжо койэш.

Промышлэнысыштэ ўдрамаш кокласэ паша кузэ кайымым палэн налаш шукэртэ огыл ончымаш эртаралтэ. Ты ончымашкэ Лопатин комбинат, „Красный Волгарь“, Йурин коваштэ завод, чодра завод, „Марийэс“ логалыч.

Ончымо голым мом вара ужалтэ? Шуко вэрэ дэлэгаткэ-влак погынымашын пашажэ йоршэшат лийын огыл. Паша лийын гынат, тыдэ чылажат кампаньэ шот дэнэ гына ышталтын. Йужо вэрэ пашан ўпшыжат кодын огыл (чодра завод, кэрмыч завод). Лачак, пэци сайынак огыл гынат, „Марийэс“ йанда завотышто гына паша изыш ышталтын. Йурин коваштэ завотышто гын, пашан кышажэ койынак шога.

Йурин завотышто кэнэж жапыштэ йатырак ончыко кайымыш ыштымэ. Тыштэ парткомат вуйлатымэ пашажым викарэн. Тыштэ дэлэгаткэ погынымашым вигак цэхыштэ да монь ыштымэ. Паша дисциплин, ыштэн лукмо планым тэмымэ, ышкэ акым волтымо, прогул ваштарэш кучэдалмэ да монь, тыдэ чылажат дэлэгаткэ погынымашэш ончымо лийэ. Дэлэгаткэ-влак чыланат производствышто тагасэн, пашам ыштат. Пэрвой пэлийыштэ „Марийэс“ завотышто дэлэгаткэ-влак план тэмымаштэ ончылно лийын шогышт. Тыгэ **Миорова А. Н.** планым 150,6 прос., **Гаврилэва И. Д.**—135,2 прос., **Дёмина**—124 прос., **Чэрнова А. Н.**—123 прос. тэмэныт. Тыгак Маркожтрэстын

утиль цэхыштыжэ дэлэгаткэ-влак ончылтэн пашам ыштат. Ыштэн лукмо планым тэмышаш вэрч кучэдалмаштэ чын ударницэ-влак улыт. Дэлэгаткэ-влак копхозын пашаштыжэ пэшак куго польшышым пуэн шогэныт. Паша кангашыштат нуно шагалак огыл пашам ыштат.

Дэлэгаткэ дэн пашазэ ўдрамаш-влак социализм ыштымашкэ пэш куго вийым, куатым пыштат. Нуно йатыр годым пэшак сай тўнгалтышым ончыктат. Тугэ гынат, вэрысэ организацэ-влак тыдым пэш шагал ушэш пыштат. Нунын опытыштым мучко шараш пэш шагал тыршат. Чылажымат тыдым шуктэн шогаш ильэ гын, дэлэгаткэ погынымаш-влакын пашашт мыланна пэш куго польшышым пушашан улыт. Нуно вэт чыла шэмэр ўдрамашым партий йыр пэшак чот ушэн кэртыт.

Дэлэгаткэ-влак пашалан тунэммаштышт иктаж могань пашашкэ пыжыктэн шогалтымаш пэш куго польшышым пуа ильэ. Тугэ гынат, ты паша альэ пэшак начар. Пашашкэ пыжыктэн шогалтымэ гынат, нунын дэч нымогань отчотым огыт колышт. Тўрлө озанлык-политик кампанышкат пэш начар шупшыт.

Партий йачэйкэ-влак дэлэгаткэ погынымашым пэшак начар вуйлатэн шогат. Йужо йачэйкыжэ ўдрамаш кокласэ пашам огэшат аклэ. Шуко вэрэ ўдрамаш организатырат лийын огыл.

Дэлэгаткэ погынымашым ончимо, пашам ончыко тарватэн колтыш. Ўдрамаш организатырым сайлэныт. Пашалан програм дэн планым ышталтэ. Ўдрамаш актив дэн ўдрамаш комунист-влак пырля кангашымашым эртарат. Шуко ўдрамашым политик тунэммашкэ да кнага тунэммашкэ ушымо. Кизыт ындэ партий йачэйкэ-влаклан ты пашам виктарэн шогашгына кўлэш.

ДЭЛЭГАТКЭ-ВЛАК—ЗАЙОМ ШАРЫМАШТЭ ТАЛЭ УДАРНИЦЭ УЛЫТ.

Йошкар-оласэ дэлэгаткэ-влак 9399 тэнгэш 2-шо вичийашлык зайомым шарэн улыт. Тыгай дэлэгаткэ-влак: **Корольова** йолташ, **Шорина**, **Васильева**, **Фавстова**, **Пичурова**, **Афанасьева**, **Эльмэкэй**, **Михайлова** эн ударлын зайомым шарэн, оксам погэн улыт.

Корольова 4 кварталыштэ квартком, тудак домком зайомым 900 тэнгэшым шарэн, 760 тэнгэ зайомлан оксам погэн. Ышкэ кварталыштыжэ финпланым 85 просэнлан тэмэн. Нылымшэ кварталыштак Васильева йол. 358 тэнгэш зайомым шарэн, 189 тэнгэм погэн. 2-шо кварталыштэ Кудравцева 178 т., тудо кварталыштак Пичурова М. 1455 т. зайомым шарэн улыт. 5 кварталыштэ Афанасьева И. бригадэ дэн 1095 тэнгэш зайомым шарэн улыт. Эльмэкэй М. 220 т., Лихачева й. 290 т. зайомым шарэн улыт. Окса погымо пашащтэ моло дэлэгаткэ-влакат активнэ полшэн шогэн улыт.

Тыгак оласэ дэлэгаткэ-влак киндэ йамдылымэ кампаныштат активнэ ыштэн шогэн улыт. Удрамаш-влак киндэ опташ 800 мешакым тумыштэн улыт. Киндэ оптымо клатлаштэ кувар лончно гыч шурно йогымым палэн налын кувар лончым пэтыркалэн улыт. Киндэ йастармэ годым дэлэгаткэ-влак эрдэдэ 9 шагат гыч тўналын кум шагат мартэ ик смэнэ, 3 шагат гыч 6 шагат мартэн вэс смэнэ, тыгэ август-тылызэ гыч тўналын, октябрь мартэ алмаштыл эскэрэн шогэн улыт.

Социализм ыштымашын кокымышо вичийашлыкыштыжэ удрамаш-влакын активнэ полшэн шогымаш нинэ ончыктымо паша-влак гыч раш койын шога.

ИВАНОВА ТАРҢА—ТАЛЭ ЙАЛ-УПОЛНОМОЧЭН.

(Ончыл й-совет сльотышко толын)

Иванова ТарҢа Шардэ йал уполномочэнлан (Турэк р-н) май тымызэ гыч тўнгалын альэ мартэ шога. Тудын дэч ончыч Николайэв йолт. шогышат колхоз пашалан пэшак кўлэш лиймэ дэнэ Николайэв йол. колхоз правлэнгыш шотлызылан налыч.

Иванова йолт. йал уполномочэнлан шогалмэ дэч вара йатыр йэнжэ ышт инанэ.

Ўдрамаш йэн кунам йал кўргысө да колхоз кўргысө пашам вуйлатэн кэртэш манын инаныдэ кутыршшт Иванова йол. шогалмэ мөнгө вигак пашаланкэртмыжымпалыктыш.

Тудын пашалан кэртмыжэ нэргэн кугун кутырмат огэш кўл лэшак палэ. Тудо пашам кўлэш сэмын вуйлатэн

шогымыж дэн Шардэ йал совет эн ончык лэкмыжлан кўра Облас кўргысө ончыл йал совет вуйлатышэ-влакын сльотышкыжо догальэ.

Вара могай ончык каймашым ыштэн. Тэвэ могайым:

3-шо квартал окса погымашым ышкэ жапыштыжэ 140% тэмэн. Киндым кугыжанышлан пумашым қолхозыштат, ышкэт озанлык коклаштат йал совет кўргылан эн ончыч пытарыш. Шурно погэн налмашат моло йал дэч сайын эртыш. Моло йалыштэ шурно йомдарымэ ваштарэш начарын кучэдалыч гын Иванова ТарҢа ты пашам эн тўнлан шотлыш.

Уло пашам соцтагасмаш дэч посна эртармаш укэ. Тагнасымашкэ ышкэ вэл огыл посна бригадымат шупшыш шога.

Шурно лэктышым кугэмдаш Иванова талын пижэ. Моло вэрэ ош шыданым ўдаш лўдын шинчэн эртарышт гык, Иванова лўтдэак ты пашам шукташ пижэ. Ўдымө шыданг план почэш 8 сэт нэрым налаш кўлэш ильэ гын, Шардэ йал, „Йошкар пэлэдыш“ колхоз 10 сэтнэрым нальэ.

Уло пашаштыжэ Иванова йол. колхозник активлан куго энэртышым ышта. Тудын кидыштыжэ 23 ударник уло. Нуно чыланат Иванован пашаштыжэ польшым пуат.

Тыгэ ыштымэ дэнэ Иванова йол. тошто пойан мутым-ўдрамашын ўпшө кужу да ушыжо кўчык манмашым йоршынак шалатыш.

Иванов ТарҢа „Йошкар Пэлэдыш колхозышто члэнлан шога.

Иванова ТарҢа.

Маликова Хадича.

МАЛИКОВА ХАДИЧА ЙАЛ СОВЭТЫШТЭ ВУЙЛАТА

Колхозницэ Маликова Хадича Тоштойал йал совет көргө пашам пэш сайын колтэн шога. Политик кампаньэ эртармаштэ чыла пушашымат жапыштыжэ тэмэн шога.

Облас көргө ончыл йал совет вуйлатышэ сльотышто ышкэ пашажэ нэргэн Хадича тыгэ оила.

— Иад совет вуйлатышылан шогалаш мыйым партий йачэйкэ тэмлаш тўнлыат, ончычшым пэшак

өрмалгэн шогышым, ормалгыдэат огэш лий вэт, йал совет вуйлаташ изэ паша огыл. Тугэ гынат, мый ВКП(б) члэныш кандидат улам, партий кушко колта, тушко кайыман, партий мом күшта, тудым шуктыдэ кодыман огыл манын шоналтышымат, кэлшышым.

Вуйлаташ тўналмэ жапыштэ мыланэм пэшак йөсө ильэ. Вэт тошто йўла дэн рэлигий шот гыч татар коклаштэ ўдрамашым айдэмлан шотлэн огытыл. Ончычынжо йужо йэн-влак мыйым воштылмо сэмын ончышт, мутымат өкым колыштыч. Паша пэшак йөсө ильэ гынат, йөсым сэнгашак тыршышым.

Пашаштэм партий йачэйкын эрэ полшэн шогымыж дэнэ мый пэнгыдэ энэртышым шижым.

Ончылно шогышо пашам раш палэн налымат, колхоз активым йал совет йыр чумырэн пэнгыдын ончык кайаш тўнальым. Паша утларак сай кайжэ манын Парэнтэ йал советым соцтангасымашкэ ўжна. Договорым тэргэн налмаштэ Тоштойал йал совет ончылно лийын.

Моло политик кампаньэ эртарымэ дэнэ пырлыа школымат йамдылаш ыжна мондо.

Кылмаш куралмым 1 октябрлан 100 прос. тэмышна. Тыгак корно тўрлатымашат пўтыньэк шуктымо.

Пашам ончык колташ пырдыж газэтат пэшак күго полишым пуыш. Мыйын вуйлатышылан шогалмэ дэч ончыч Тоштойал йал совет көргыштө ик пырдыж газэтат огэш лэк ильэ гын, кызыт ындэ 5 пырдыж газэт колхозлаштэ да клубышто лэктэла.

Облас көргө ончыл йал совет сльотышто Хадича йолташым костьум дэн пөлаклышт.

ОРШАНКЭ РАЙОН ШКОЛ ТЭХСЛУЖАЩИЙ-ВЛАК УДАРНЫН ПАШАМ ЫШТАШ МУТЫМ ПУЭН УЛЫТ

Оршанкэ районышто чылажэ 45 школ уло. Тидэ школ-влакыштэ тэхничэский служащий чыла ўдрамаш улыт. 14-шэ сэнтябрыштэ нинэ тэхслужащий-влак тунэмме пашам виктарышэ пólкаш совэщанийлан погынэн улыт. Совэщанийыштэ 28 школ гыч 32 йэн погынышт. Тэхслужащийын права дэн обэзанностьшо нэргэн докладым колыштыч. Докладыштэ пашам ударнэ ышташ ўжмó. Тидэ совэщаныыштэ тэхслужащий-влак школлан учительлан полшаш, тудын туныктымо программым да партий дэн правитьылствын школ нэргэн лукмо пунчалыштым илышыш пурташ мутым пуышт. Кушто, могай школышто, могай кўчык, ыштэн шуктыдымо уло, туныктымо ийлан школ йамдэ—укэ улмым прэньыштэ ончыктэн пуышт. **Шамова** йолташ (Суховраг, Марково йал совет школ) прэнийыштэ ударнын пашам ышташ, школым арун кучаш (Шэрнур школ, Макаров й.с.) Кудрявцева йолташым ўжын. Кудрявцева Загайновам (Орлов йал совет школ гыч) ўжын. Тидэ ударник-влак почэш чыла тэхслужащий-влак договорым ударнын пашам ышташ подписайышт. Договор дэн тыганьэ обэзательствэ-влакым ышкэ ўмбакышт нальыч:

1) Школ пóртым, йоча-влакын малымэ (интэрнат), кочмо вэрым, школ кудовэчым арун кучаш. Ўшtmó годым фортычкым почаш.

2) Кэчэ йыда ўстэл, шкаф, окна, ўмбач ночко шовыч дэн пуракым ўшташ.

3) Арньа йэда потолок дэн пырдыжым ночко ластык дэн ўшташ.

4) Йоча-влаклан шолтымо вўдым йамдылаш, вўд кучымо дэн шўргó мушмо арвэрым кэчэ йыда мушкаш.

5) Йўдлан школым суралыдэ иканат кодаш огыл. Школын социалист погыжым чот аралыман.

6) Шкэныштын тунэммыштым эшэ кўшкырак нўлтышашлан ликпункт, школ малограмотнэ дэн политшколыш тунэмаш кошташ.

Тидэ договорым 32 йэн подписайышт. Нунылан шонымо пашаштым ыштэн шукташышт туныктышо влак дэн тунэмшэ влаклан полышым пуэн шогашышт вэрэштэш.

Тыгэ соцтанасымэ чот дэнэ чумыр Марий кундэм школаштэ тэхслужащий-влак пашам ышташ тўнгалыт гын, школ пэш сайын арун койаш тўнгалыт ыльэ, а ару школышто йоча влаклан тунэмаш пэш сай лийэш.

Загайнова Алэксандра сэмын паша ышташ кўлэш

Загайнова йал школышто кумий тэхслужащийлан шога. Тидэ кум ийштэ школым, школым тудо пэш сай кучэн школ йочамат пэш йоратэн ашна. Шкэ пашажым пэш сай ышта. Тудын школ эрэ арун шинча. Йоча-влак эрэ шолтымо вўдым йўт. Кизыт эрэ понгым пога, школышто шокшо кочкышлан ик пуд нарэ понгым коштэн. Тидэ понгым погымыжлан тудлан нимомат иктат ок тўлў гынат, тудо школ йоча-влаклан кочкашышт кўлэш манын пога. Оршанкэ Роно Загайнова йолташым пўлаклаш кандидатлан шотла.

Сидорова.

СИЛОС

Сэнтъябры 4-шэ. Ойар эр. Кандаш шагат жап. Мыйат, Йошкар-ола гыч „Какшан“ колхозыш кузэрак пашашт кайа, мом кызыт ыштылыт манын, палэн налаш мийшым.

Колхозник Йыван Пөтыр дэн эр кочышым ыштэн шинчэна—чумыраш парэнгым кочкина. Парэнгыжэ шолдыра, йужыжо изирак сөсна игэ гайэ лийыт.

— Йыван парэнгэт шолдыра улыт, кушкыныт койэш,—ик куго, шүштыра парэнгым йүкшыкташлан „у-упф--у-упф“ пуэн эрыктышэмла йодым.

— Кушкыныт вэт,—Пэтыа пэлэштыш.,

Иванов Пэтыа—29-30 ийаш гайрак. Вичкыж капан, изирак; вичкыж чурий-вылышан, шэмалгэ тўсан, шўч гай шэмупан, шэм изи оршан марий. Пондашыжэ нўжмө. Шинчажэ—шоптыр гайэ шэмэ, пўсө. Койыш-шоктышыжо, тарванылмэ йўлажэ—кожмак (провор). Пашаланат пэш уста, талэ. Ушыжат сита. Могай пашам ышташ шонэн пышта гын, тудым му-чашкыжэ шуктыдэ, ыштэн пытардэ—пэл корнэш ок кодо. Колхоз пашаштэ тудо ончыл ударник, активист. „Какшан“ колхозысо ушкал фэрмэ вуйлатышылан тудо шога.

— Ну, пашада кузэрак кайэн шога?—йодым.

— Пашана сай кайа. Тўрэдын шукэрдак пытарэн улна. Ёдэнат пытэн. Шийаш уржа гына кодын, икийашым шийын пытарэна. Пошкудо колхозла дэч почэш она код. Иужо колхозжо, мутлан „Волгынчо“ колхоз (Йошкар-ола р. Мэдвэт-с Аксымат йал) альэ ончыгэчэ—сэнтъябрын 2-шо гына тўрэд пытарэныт,—мангыч шокта.

— Уржам тэний кунар га-м ўдышта?

— 44 гам. Озым сай лэктын.

— Кугыжанышлан киндым пуэн ситарэн улыда?

— У-у-у, шукэртак. 60 путым пушна. План тэмын.

Кочкын лэчна, шикшым пыштышнат, кандэ шикш дэн онг-тым колтыл тамакам шупшаш тўнгална.

— Фэрмыштэт кунар ушкал уло?

— 36. Нунын кокла гыч 25 шэ лўштымө ушкал, 11-жэ туна. Уйым колхоз пазарышкат луктын ужалэна. Тидэ оксаж дэнэ колхоз көргө пашам пэнгьдэмдэна, түрлө күлэш машинам налына.

— Вольыкым пукшаш кургыда сита?

— Изиш ок ситэ лийэш дыр... Садланак кок выньэм силосым парэнгэ шудо дэнэ ыштэна. Шошым, курго пытымылан ушкаллан пукшаш пэш сай лийэш.

Тидэ жапыштэ шолт-шолт-шолт окна пэралтымэ шоктыш.

— Кө тушто?—Пэтья йодо.

— Силос опташ!—урэмыштэ йўк шоктыш.

— Йёра. Мийэна.

Тыгак окна пэралтымэ йўк йыгырэ пёртыштө, эша умбакат шоктыш.

— Бригадир силос опташ поктыш. Кайаш күлэш. Айда, Олю, тыйат. Шорвондым нал. Пэтья, кэчэ дэнэ кайшэ, оралгышэ тўсан, мачэр шупшман, ваткан пинчакым чийэн лэктын кайыш.

Изиш лиймэ мөнгө мыйат портыш гайэ корно дэнэ силосыштымашкэ ошкылым. Корно пурла мogyрышто ужар сывынла койшо, лөза уржа озым лэвэ мардэж дэнэ „лыж-лыж-лыж-ж“ лўшкалтэш. Шола мogyрышто, Йаранг кугорно дэнэ ала могой колхоз (Оршанкэ районын дыр) йошкар обоз дэнэ кугыжанышлан киндым пуаш Йошкар олаш толэш. Чылажэ 21 имньэ. Эн ончыл орава вуйышто йошкар знамьэ лойга. Коклан, мардэж почэш:

— „Но-о! Айда-а!.. Ө-өть!..—имньэ поктымо йўкышт шэргылтэш.

Изиш ошкылмэк, куп вэс мogyрышто ош комбыла койын, парэнгэ шудо удырышо-влакын вуйышт койаш тўнгалыэ.

Силос ыштымашкэ мийэн шуым.

Парэнгэ вэр покшэлан кок выньэм: кок мэтр кэлгычан, кок мэтыр кумдыкан йыгырэ күнчымө. Коклашт—кум мэтыр. Кум га парэнгэ вэр мучко колхознитсэ-влак шолыт вэлэ... вўжгэ вэлэ койыт, пэш талын, ударлын пашам ыштат.

Стапан Майра, Тонья, Орыптьана, Миклай Васлий ватэ

(Овроси), Изнови, Клави, Йыван ватэ... чумыржо—17 ўдра-
маш солымо парэнгэ шудым шорвондо дэнэ удырат. Шор-
вондышт кидыштышт модэш вэлэ, Вэдэса, Ильан Марйук,
Ольу (Пэтьян ватэ), Кавырлан Йакып ватэ күртнӧ шаньык
дэнэ удырымо шудым чунган-чунган чумырат. Йакып Йы-
ван ватэ дэн Миклай Элэксандыр ватэ, Мэтри Варвара дэ-
нэ изи Тьори (капшэ изиат, изи Тьори, маньт), Ильан Ка-
чыри дэнэ Майра чумырымо шудым нослика вара дэнэ выньэ-
мыш нумалыт. Кавырлан Йакып,—бригадир, выньэмыштэ па-
рэнгэ шудым тӧрла, тошка. Вуйжо вэлэ койэш. Йакып-кужу
капан, шэм изи ӧршан. Кэч могай пашамат йытыран, сайын
ыштымым вэлэ йӧрата. Ончыл ударник.

— Силосым ыштынэда ужат?—йодым.

— Парэнгэ шудым йыран ўмбалам шүктымӧ дэч сило-
сым ыштынэна, ўмаштэ тыгэ силос ыштымэ дэн вольыкна тэ-
лэ гоч ашлэ кочкышым кочкын шогышт,—ман Тьори пэ-
лэштыш. Качыри дэнэ Майра носилка вара тичак оптэнытат,
кагыргыл-кагыргыл толыт. Нуно коктынатальэ самырык ўдыр
улыт. Качырижэ кэчэш күйшӧ олма гай чэвэр, лӧчка, ты-
лызэ гай тыртэшкэ чурийан. Шинчажэ күрэн тӧсан, шыма.
Эрэ воштыл ончымыла койэш. Марйажэ ош чурийан.

— Ой-ой-о-ой!.. Мучышта а!.. Вашкэ, вашкэ!..—Качыри,
кычкыра.

Пыкшэ кондэн шуктэн „Бушт!“—выньэмыш йӧралыч.

— Изирак, вий шутымыда сэмын опыза. Молан тэ уты-
жым, нумал кэртдымэш оптэда?—Йакып пэлэштыш. Кондэн
шумо орам тӧрлэн, тошкаш тӧнгалэ.

— Утларак лийын... Ындэ тынар шукӧ она опто,—Марйа
маньбат, носилка варам вачыш пыштэн, уэш шудылан кайышт.

Ватэ-влакат сэмынышт эрэ ала мом тотолат. Мо гынат,
ойышт эрэ колхоз пашашкак савырна.

Иванов Пэтья „Соловэйым“ кычкэнат, пэчкэ дэнэ вӧдым,
льэйкым конда. „Соловэй“—пэчкэ гайак койа, тыртэшкэ—чу-
мыраш, кӧчык капан, шыштэ пунэшкан алаша. Оржажэ нугы-
до, кӧльаш гай ошо. Пэш лӧдэш, чулым. Пэчкэсэ вӧдшӧ
„лыпсык—лыпсык“ шыжалтэш,—„Соловэй“ тӧрнтылаш тӧ-
нгалэ.

— Тр-р-р! „Соловушка!“ Мом тӧрштылат?—Пэтья чара.
Вӧдым кондэн шуктышат, алдыр дэнэ льэйкыш оптэн, си-

лос выньэмыш шыжыктыш. Вара ышкэжат тошкаш пурыш.

Удырышо-влак эрэ удырат, чумырышо чумырат, нумалшэ-влак нумалыт, тошкышо тошкат. Паша шолэш.

— Эй, тэ оптымыда годым рокшым почкалтэн кодыза, пэш роканым нумалыда-с,—Иакып каласыш.

Мэ почкалтэна, удырышо-влак роканым удырат,—Иыван ватэ дэнэ Элэксандр ватэ төр пэлэштышт.

— Тэ нунылан каласыза, рокшым ынышт удыро.

Ибра

— Пэтыа адак лэктын, льэйкэш вўдым оптэн пуртышат, виньэм пырдыжыш йыр шыжыктыш.

Тыгэ нэргэ йэда шыжыкта!

— Молан вўдшым шыжыктэт?—йодым.

— Вўдыжгө лийышашлан. Тыгэжэ сайын шуэш,—маньэ.

Выньэмым оптэн тэмышт.

— Кана-аш!—Иакып кычкыральэ.

— Давай каналтэна! Шупшмо шуэш!—Тьори пэлэштыш.

Куралшэ-влакат имньыштым кандараш шогалтэн, силос дэкэ пырля канаш тольыч.

Ўдыр-влак шинчышт-шинчыштат, мурым луктыч:

„Колхоз вий дэн погынэн,

Сайын шуктымо силоснажэ:

Мэ силосым ыштэна.

Пэрвой курго лийалэш.

Тудым сайнак шуктэн,

Тунам вара ушкалнажэ,

Ушкаланна пукшэна.

Шöрым шуко пуалэш.“—

манын, Качыри, Клави, Майра муралтэн колтышт.

Каныш пытыш. Адак уэш пашалан рўжгэ пижыч. Вэс выньэмыш опташ тўналгыч.

— Айда, писынрак нумалза, вашкэ пытарэн шуэнат, паша укэ.

— Мэ нумалына.

— Удырэн пытарышна,—Тонья пэлэштыш.

— Нумалаш тўналза,—Иакып маньэ.

— Носилка варажэ кум мужыр вэлыс, тэтла укэ.

— Шорвондо дэнэ.

— Кэрак, шорвондо дэнэ лийэш вэт. Айда, Орыптьана.

— Айда, айда,—Орыптьаңа кэлшыш.

Тонья дэн Орыптьана кок шорвондо вурдо ўмбаке оптэ-нытат, парэнгэ шудым кондат.

Чумырэнат пытарышт.

Шукыжын шорвондо дэнэ, йужыжо шаньык дэнэ, өлтө дэнэ нумалаш тўнгальыч.

— Ой-о-ой!.. Ок, шатын!..—Ах-ха-ха!—Тонья воштылэш. Мо... кузэ кызыт вэльыжэ?.. выньэмым шушаш дэнэ парэнгэ шудышт мландэ вакэ вэлын кайэн.

— Тый торал колтэнат-с... Шорвондыжым чакырак ку-чаш күлэш вэт. Айда вашкэ оптэна,—Орыптьана ыштальэ.

Уэш опгэн, выньэмыш йөралыч.

— О-о, ындэ шудэт пэш чўчкыдын толаш тўнгальыс... Толза, иктажэ тошкаш полшаш пурыза. Мэ коктын төрлэн, тошкэн огына шукто,—Пэтъя, льэйкэ гыч вўд шыжыктышыж-ла пэлэштыш.

— Мый пурэм,—Иаким ватэ маньэ.

— Мыйат пурэм,—Йыван Ильан ватэ каласыш.

— Мыйат пурышаш,—Миклай Мэтри ватат кэлшыш. Ку-мытынат почэ-почэ силос выньэмыш төрштышт.

— Айда лўшкыза. Тыштэ лачак кува-влаклан лўшкышаш паша,—Пэтъя ойла.

— Пурэн улына гын, лўшкэна ындэ,—Иаким ватэ пружин ўмбалнэ лўшкэн коштмыла „лышт-лышт“ силослык парэнгэ шудым тошкэн коштшыжла пэлэштыш.

— Мо, тушто куштэн шогашыжэ мыйат пэш йөратэм да...—Тьори парэнгэ шудым выньэмыш опталшыжла воштыл пэлэштыш.

— Йөратэт гын, тол пуру...—Иаким ватэ дэнэ Мэтри ватэ Тьорим силос выньэмыш унчым вуй шупшын пуртышт.

— Ой, шайтан-влак!.. Мом толашэда?..—Тьори выньэмыш-тэ пёрдал кишыжла воштылэш.

— Ха-ха-ха!.. Ончыза, ончыза!.. Силос альэ шунат огыл, изи Тьори уш силос кочкаш унчыльо кэрылтынат!..—Варвара воштылальэ.

— Иктажэ... кандаш тон лийэш,—Пэтъя каласыш.

— Кунарлан пукшаш сита?

— 36 ушкаллан иктаж тылчылан сита.

— Тэлэ гоч пукшаш ик ушкаллан силос кунар күлэш?—Мэтри ватэ йодо.

— 210 кэчылан ик ушкаллан, эртак силосым пукшаш гын, 10 тон, йа 610 пуд силос күлэш,—Пэтъя ынгылтара.

— Уй-уй-уй-й!.. Азап! Пэш шуко күлэш-с,—Мэтри ва-

тэ кок копаж дэнэ, комбо кузэ кок шулдыржо дэнэ мोगыр-
жым „лып“ пэра, тугак эрдыжым „роп“ орын пэрыш.

— Силос сай курго мо?—Иаким ватэ йодо.

— О-ой, силос-пэш сай курго. Ушкалан пэш пайдалэ:
шöрым нугыдэмда, шуко пункта. Садыгэ үй шуко лийэш. Кугу
колхозлаштэ, комунлаштэ силосым пэш шуко ыштат. Туш чы-
ла куштыра шудым, кэчшудо вургым, парэнгэ шудым оптат,
эша шынчалым шават. Силос пэш кугу пайдам пуа,—ман Пэтья
ынгылтара.

Силосым үрэн пытарышт. Чодрасэ куго кутко шуэ гай
кок силос вынбэм йыгырэ мүдалтыч.

— Вот силос! Кок вынбэм силос ышталтэ!—мүдэн пытар-
мэк Иакып куанэн пэлэштыш.

— Да! Лач кэчываллан пытарышна,—Пэтья маньэ.

Тэвэ тыгэ „Какшан“ колхозын куткыла тыршэн, мүкшля
кэлшэн ыштымышт дэнэ пэл кэчыштэ кок вынбэм силос ыш-
талтэ. Тидэ пэш сай, кэлшышэ, шүмым куандарышэ паша!

Пайдам пушо у паша.

Шочо кок вынбэм силос!

Вольыкклан ты пэш кэлша—

Чылтак шултыш киндэ ос!

1933 ий, сэнтябр.

Отв. редактор Е. Сидоркина.

Техн. редактор А. Г. Насолева.

Выпускающий Л. ВАСИЛЬЕВ.

Отпечатано в 1-й Типографии Маргосиздата, г. Йошкар-Ола 1933 г.
Мароблит № 287. Тираж 1500. Наряд № 144. Формат 7×12. Печ. л. 2, в л. 48000 зн.
Сдано в произ. 17/Х, подис. к печ. 3/ХІ—33.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT
530 SOUTH EAST ASIAN AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60607
TEL: 773-936-3700

PHYSICS DEPARTMENT

530 SOUTH EAST ASIAN AVENUE

CHICAGO, ILLINOIS 60607

Акшэ 60 ыр.

40567

Мар. ж
1-5

„Марий ўдрамаш“ журналын акшэ:

Ик ийлан (12 тылзэ) . . 7т. 20 ыр.

Пэл ийлан (6 тылзэ) . . 3т. 60 ыр.

Кум тылызылан . . . . 1т. 80 ыр.

Ик тылызылан . . . . — 60 ыр.

ПОДПИСКЫМ

—почтышто, писмоносэц-влак дэн ыштыман. —

Икв. № 40